

Bizancjum i świat islamski.

Cesarstwo wschodniorzymskie

W III wieku podupadł autorytet cesarzy, wynoszonych na tron i obalanych przez armię (większość władców tego okresu została zamordowana). Napotkali oni coraz większe trudności w rządach nad rozległym Imperium. Dlatego pod koniec III wieku cesarz Dioklecjan wprowadził współrzędy czterech cesarzy, jednak system ten przetrwał zaledwie do początków IV stulecia. Trwały – jak się później okazało – podział cesarstwa nastąpił w 395 roku.

Odtąd rządziło dwóch cesarzy: jeden panował w zachodniej, a drugi we wschodniej części państwa. Cesarstwo zachodniorzymskie przeżywało stopniowy rozkład, osłabiane Wielką wędrówką ludów i najazdami Hunów oraz Wandalów, aż w końcu przestało istnieć, kiedy w 476 barbarzyński wódz Odoaker obalił cesarza Romulusa Augustulusa. Wschodnie cesarstwo natomiast istniało jeszcze długo, najbardziej rozkwitając za panowania Justyniana Wielkiego, jednak upadło w 1453 roku, po zdobyciu Konstantynopola przez Imperium Osmańskie.

Konstantynopol

Hagia Sophia (Kościół Mądrości Bożej w czasach chrześcijaństwa) z dobudowanymi przez muzułmanów czterema minaretami.

Stolicą cesarstwa było miasto położone nad Bosforem, które istniało od bardzo dawna i nosiło miano Bizancjum. Dlatego państwo wschodniorzymskie nazywamy państwem bizantyńskim lub po prostu Bizancjum. Jeden z cesarzy panujących w okresie upadku starożytności, Konstantyn Wielki, który wybrał to miasto na swoją stolicę, rozbudował je i upiększył zmieniając jego nazwę na Konstantynopol. Miasto istnieje po dzień dzisiejszy i od zdobycia go przez Turków nosi miano Istambuł (Stambuł).

Konstantynopol miał bardzo korzystne położenie geograficzne. Z trzech stron oblewało go morze, a z czwartej zamknięto go potężnymi murami. Był niezdołączoną twierdzą przez długie lata. Po drugiej stronie cieśniny

leżała Azja Mniejsza dostarczająca niemal milionowemu miastu wszelkich potrzebnych towarów.

W porcie handlowym można było spotkać statki z krain położonych nad Morzem Czarnym i Śródziemnym. Na ulicach i placach słychać było mowę różnych ludów. W sklepach i kramach sprzedawano towary z najodleglejszych kresów świata: futra, klejnoty, jedwabie, korzenie, wina, owoce egzotyczne, niewolników. Miasto było pełne pięknych budowli. Wzdłuż ulic i placów ciągnęły się kolumnady. W środku miasta zbudowano ogromny cyrk.

Flota wojenna

W porcie wojennym czekały w pogotowiu statki sławnej floty wojennej cesarzy bizantyńskich. Wyposażone były w groźną broń: tzw. *ogień grecki*. Była to łatwopalna substancja, której produkcję trzymano w ścisłej tajemnicy. Ogień wyrzucano z rur pod ciśnieniem na znaczną odległość. Zapalał on natychmiast drewniane wówczas statki. Użycie ognia greckiego decydowało nieraz o wygranych bitwach floty bizantyńskiej.

Ogień grecki, po raz pierwszy użyty przez bizantyńską flotę podczas wojen z Arabami (ilustracja z manuskryptu kroniki Jana Skylitzesa znajdującego się w Bibliotece Narodowej w Madrycie)

Kościół w Bizancjum

Stolica odgrywała ważną rolę w życiu religijnym całego państwa. Jego biskup zwany *patriarchą* był głową kościoła. Z jego inicjatywy i przy poparciu cesarza wysyłano poza granice grupy kapłanów, których zadaniem było nawracanie pogan na chrześcijaństwo.

Władza cesarza bizantyńskiego

Państwem bizantyńskim rządził cesarz w sposób despotyczny. Jego poddani byli przekonani, że cieszy się on szczególną łaską Boga i bunt przeciwko niemu był jednocześnie buntem przeciw religii. Cesarz niechętnie opuszczał mury swego pałacu. Mieszkańcy widywali go rzadko, jedynie w czasie wielkich świąt lub podczas igrzysk w cyrku.

Konstantyn Wielki - mozaika z kościoła Hagia Sophia

Bizancjum - miejsce spotkania wschodu z zachodem

Bizancjum było państwem, w którym spotykały się dwie kultury: wschodnia i zachodnia. Przybywali tu nie tylko kupcy z odległych krain, ale i poeci, malarze, architekci, rzeźbiarze, aby proponować swe usługi cesarzowi, patriarche i dostojnikom dworskim. Spotykali się więc ludzie o różnych obyczajach, wierzeniach, tradycjach i sposobie życia. Przetrwiała tu kultura antyczna, która na zachodzie upadła. Bizantyńscy budowniczowie wznoszący kościoły i pałace naśladowali wzory rzymskie i wschodnie. Kultura bizantyńska silnie oddziaływała na sąsiednie ludy. Przejmowały one od Bizancjum nie tylko chrześcijaństwo, ale i bizantyński sposób życia. Władcy tych państw wzorowali się na władzy cesarzy. Ubierali się w kosztowne bizantyńskie szaty. Budowali podobne, choć skromniejsze pałace i ozdabiali je sprzętami oraz tkaninami, które nabyli w odległym Konstantynopolu lub sporządzanymi na miejscu według ich modelu.

Arabowie

Arabowie podbili Bizancjum. Ojczyzną Arabów był Półwysep Arabski, gdzie są przeważnie pustynie i półpustynie, dlatego zajmowali się najczęściej pasterstwem. Przez ten półwysep przebiegały jednak najważniejsze szlaki handlowe z Indii, Afryki do ziem nad Morzem Śródziemnym. Arabowie wyznawali islam i nazywali siebie muzułmanami. Ich zasady życia określał Koran - święta księga. Mieli być prawdomówni, uczciwi, sprawiedliwi i pomagać bliźnim w potrzebie.

Arabowie stworzyli ogromne i silne państwo od Pirenejów po Himalaje. Do wojny popychała ich nie tylko wiara (nagrodą za śmierć w walce z niewiernymi - chrześcijanami - był raj), ale i trudne warunki życia na Półwyspie Arabskim. Wnieśli do kultury europejskiej cyfry arabskie, techniki wytwarzania papieru, wiele słów do dziś funkcjonuje w naszym języku: cyfra, admirał, algebra, alkohol, bazar, cukier, pantofel, szachy, sofa.

Strona z Koranu

Bibliografia:

Tekst napisała mgr I. Gałkiewicz w oparciu o podręczniki do historii WSiP, WS PWN, Operon, Nowa Era.

Materiał ilustracyjny: wikimedia commons/ domena publiczna